

PRZETWARZANIE OBRAZÓW CYFROWYCH

Dyskretna transformacja kosinusowa (DCT). Kompresja JPEG.

Cel:

- przypomnienie wiadomości o 2D DFT (ang. *Two-Dimensional Discrete Fourier Transform*),
- zapoznanie się z 2D DCT (ang. *Two-Dimensional Discrete Cosine Transform*),
- wprowadzenie do standardu JPEG (ang. *Joint Photographic Experts Group*)
  - kodowanie obrazu w standardzie JPEG,
  - dekodowanie obrazu w standardzie JPEG,
  - kompresja danych

Laboratorium zawiera przedstawienie 2D DCT oraz praktyczną implementację kodera i dekodera dla standardu JPEG z wyłączeniem zapisu danych binarnych w pliku. Szczegółowy opis nagłówków i kolejności przechowywania danych w standardzie JPEG można znaleźć w [6, 8].

A. Dwuwymiarowa dyskretna transformacja kosinusowa

Dwuwymiarowa dyskretna transformacja kosinusowa jest operacją liniową i separowalną. Separowalność oznacza, podobnie jak w przypadku dwuwymiarowej transformacji Fouriera, własność dzięki której wyznaczenie 1D DCT po wierszach (wyrażenie w nawiasie kwadratowym), a następnie kolumnach jest równoznaczne z wyznaczeniem 2D DCT całego obrazu. Obraz wejściowy $f(m, n)$ jest przekształcany do postaci częstotliwości $F_{DCT}(u, v)$ za pomocą wyrażenia

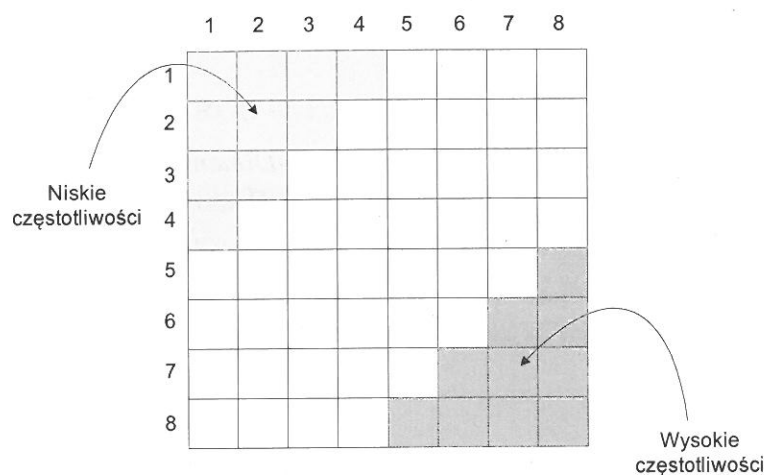
$$F_{DCT}(u, v) = \sum_{m=0}^{M-1} \left[\sum_{n=0}^{N-1} f(m, n) \beta(v) \cos\left(\frac{(2n+1)}{2N} \pi v\right) \right] \alpha(u) \cos\left(\frac{(2m+1)}{2M} \pi u\right)$$

gdzie

$$\alpha(u) = \begin{cases} \sqrt{\frac{1}{M}}, & u = 0 \\ \sqrt{\frac{2}{M}}, & u = 1, \dots, M-1 \end{cases} \quad \beta(v) = \begin{cases} \sqrt{\frac{1}{N}}, & v = 0 \\ \sqrt{\frac{2}{N}}, & v = 1, \dots, N-1 \end{cases}$$

Przekształcenie ma za zadanie dokonać dekorrelacji danych, czyli usunąć zależności statystyczne pomiędzy punktami obrazu w dziedzinie przestrzennej. W procesie transformacji dobrany zostaje nowy układ współrzędnych (w oparciu o funkcje bazowe kosinus), gdzie przedstawione dane są minimalnie zależne pomiędzy sobą. W rezultacie tylko kilka współczynników będących rzutami na najważniejsze osie ma istotny wkład do przetwarzanego obrazu.

Przewagą 2D DCT nad 2D DFT jest fakt, że funkcje bazowe 2D DCT mają wartości rzeczywiste w porównaniu do zespolonych 2D DFT. W standardzie JPEG (również MPEG) dyskretna transformacja kosinusowa jest wyznaczana dla bloków o wielkości 8x8 (obraz zostaje uprzednio podzielony na bloki 8x8).

Rys 1: Podział częstotliwości w wyniku zastosowanie 2D DCT.

B. Kodowanie obrazu w standardzie JPEG

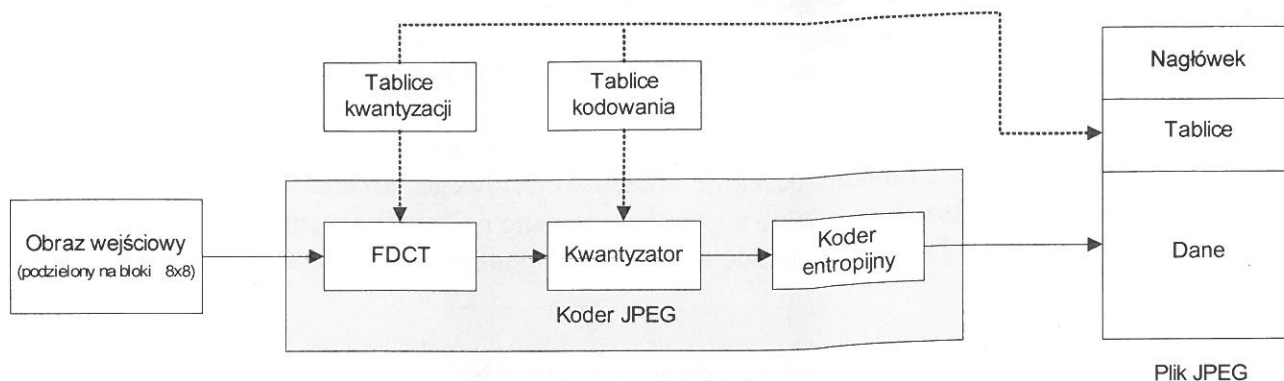
Standard JPEG umożliwia trzy alternatywne podejścia do kodowania obrazu:

1. kompresja stratna, tzw. *sequential baseline system* (Rys. 2),
2. niezależna kompresja bezstratna,
3. rozszerzony system kodowania dla systemów wysokiej precyzji

Podczas laboratorium rozważany będzie punkt (1). Ze względu na ograniczony czas ćwiczeń laboratoryjnych zostaną wykonane punkty 1-5 (kodowanie) oraz 4-7 (dekodowanie), z pominięciem operacji Zig-Zag, kodowań RLE i Huffmana oraz zapisu danych do pliku binarnego. Szczegóły na ten temat zawarte są w książkach [6, 8].

---

2 W Matlabie 2009b funkcja ma nazwę `blockproc`.

Rys 2: Uproszczony schemat blokowy kodera w standardzie JPEG.

Kolejne etapy kodowania obrazu w standardzie JPEG przedstawiają się następująco:

1. Przekształcenie modelu barwy RGB obrazu na model YUV zgodnie z zależnością (wykorzystaj funkcję `rgb2ycbcr`)

$$\begin{bmatrix} Y \\ U \\ V \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 0.299 & 0.587 & 0.114 \\ -0.1687 & -0.3313 & 0.5 \\ 0.5 & -0.4187 & -0.813 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} R \\ G \\ B \end{bmatrix}$$

gdzie:

- R, G, B odpowiednio składowa czerwona, zielona, niebieska,
- Y - składowa luminancji,
- U - składowa chrominancji (różnica koloru niebieskiego),
- V - składowa chrominancji (różnica koloru czerwonego)

Przekształcenie jest wykonywane, ponieważ oko ludzkie jest znacznie czulsze na zmianę jasności, niż zmianę barwy. Współczynniki kombinacji liniowej dobrane zostały w sposób aposterioryczny (doświadczalny). W zależności od typu wyjścia (monitor) istnieje kilka formuł przekształcenia $RGB \rightarrow YUV$.

Wszystkie kolejne operacje wykonywane są dla każdego kanału Y, U, V.

2. Podział obrazu wejściowego na bloki 8x8. (do przemyślenia: w jaki sposób należy potraktować obraz w którym jeden, lub obydwa wymiary spełniają zależność $(Wymiar \bmod 8) \neq 0$).
3. Zmiana reprezentacji punktów z *unsigned integer* na *signed integer*. Polega na odjęciu od każdego piksela wartości 128 .

4. Na tak przygotowanych blokach o rozmiarze 8x8 można wykonać dwuwymiarową dyskretną transformację kosinusową.

Dziedzina częstotliwościowa jest lepszą reprezentacją obrazu, ponieważ istnieje możliwość odseparowania informacji z obrazu, która nie jest istotna z perspektywy percepcji narządu wzroku.

5. Dalszym krokiem jest wykonanie na każdym z bloków 8x8 operacji kwantyzacji zdefiniowanej jako

$$Z(m, n) = \text{Round} \left(\frac{F_{DCT}(m, n)}{c \cdot Q(m, n)} \right)$$

gdzie

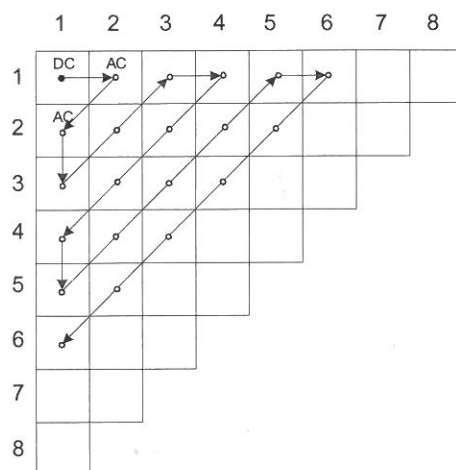
- $F_{DCT}(m, n)$ – F-obraz obrazu $f(m, n)$,
- $Q(m, n)$ – tablica kwantyzacji dla danego kanału Y, U, V,
- c – współczynnik kompresji obrazu (standardowo $c=1$)

Dla $c > 1$ występuje zwiększenie kompresji (pogorszenie jakości). Dla $c \in (0, 1)$ zmniejszenie kompresji (polepszenie jakości). Nie istnieje natomiast możliwość polepszenia jakości obrazu już skompresowanego.

Kwantyzacja składowej Y odbywa się w oparciu o tablicę kwantyzacji Q_Y , natomiast kwantyzacja składowych U oraz V w oparciu o tablicę kwantyzacji Q_C (plik `tablice_kwantyzacji.mat`).

$$Q_Y = \begin{bmatrix} 16 & 11 & 10 & 16 & 24 & 40 & 51 & 61 \\ 12 & 12 & 14 & 19 & 26 & 58 & 60 & 55 \\ 14 & 13 & 16 & 24 & 40 & 57 & 69 & 56 \\ 14 & 17 & 22 & 29 & 51 & 87 & 80 & 62 \\ 18 & 22 & 37 & 56 & 68 & 109 & 103 & 77 \\ 24 & 35 & 55 & 64 & 81 & 104 & 113 & 92 \\ 49 & 64 & 78 & 87 & 103 & 121 & 120 & 101 \\ 72 & 92 & 95 & 98 & 112 & 100 & 103 & 99 \end{bmatrix} \quad Q_C = \begin{bmatrix} 17 & 18 & 24 & 47 & 99 & 99 & 99 & 99 \\ 18 & 21 & 26 & 66 & 99 & 99 & 99 & 99 \\ 24 & 26 & 56 & 99 & 99 & 99 & 99 & 99 \\ 47 & 66 & 99 & 99 & 99 & 99 & 99 & 99 \\ 99 & 99 & 99 & 99 & 99 & 99 & 99 & 99 \\ 99 & 99 & 99 & 99 & 99 & 99 & 99 & 99 \\ 99 & 99 & 99 & 99 & 99 & 99 & 99 & 99 \\ 99 & 99 & 99 & 99 & 99 & 99 & 99 & 99 \end{bmatrix}$$

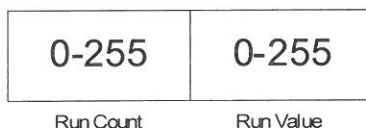
6. Kolejnym krokiem jest wykonanie na każdym z bloków 8x8 operacji *Zig-Zag*. Polega ona na reorganizacji bloku w sposób przedstawiony na rysunku 3, wynikiem czego jest wektor 64-elementowy. W rezultacie tablica 8x8 zostaje przekształcona w wektor.

Rys 3: Schemat reorganizacji danych zgodnie z operacją Zig-Zag

7. Każdy 64-elementowy wektor wynikowy należy zakodować za pomocą kodowania RLE (ang. Run Length-Encoding).

Kodowanie RLE opiera się na pojęciu atomu, czyli niepodzielnej jednostce danych. W przypadku kodowania punktów obrazu tą jednostką jest bajt.

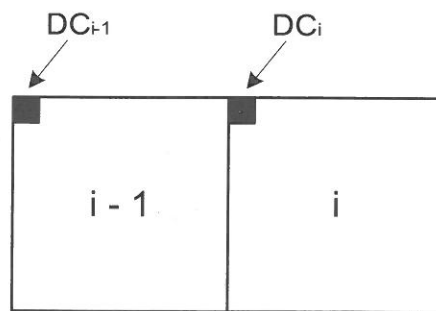

Kolejne wartości kodowane są w postaci dwóch bajtów. Pierwszy z nich oznacza (liczbę powtórzeń -1), drugi – wartość punktu.

Przykładowy wektor po operacji Zig-Zag $[100, 25, 0, 0, 0, 0, 0, \dots, 0]_{1 \times 64}$ zostanie zakodowany w postaci $[0, 100, 0, 25, 61, 0]$, co oznacza jedno powtórzenie wartości 100, jedno powtórzenie wartości 25 oraz 62 powtórzenia wartości 0.

8. Ostatnim etapem jest kodowanie binarne za pomocą algorytmu Huffmana oraz zapis do pliku binarnego zgodnie ze specyfikacją.

W specyfikacji formatu JPEG składowe AC i DC są kodowane oddzielnie. Zapis składowej DC w i -tym bloku jest zastępowany różnicą w stosunku do składowej DC w bloku $i-1$ (Rys. 4).

Rys 4: Schemat różnicowy w kodowaniu stałych DC

Więcej informacji na ten temat zawiera podręcznik [5].

C. Dekodowanie obrazu w standardzie JPEG

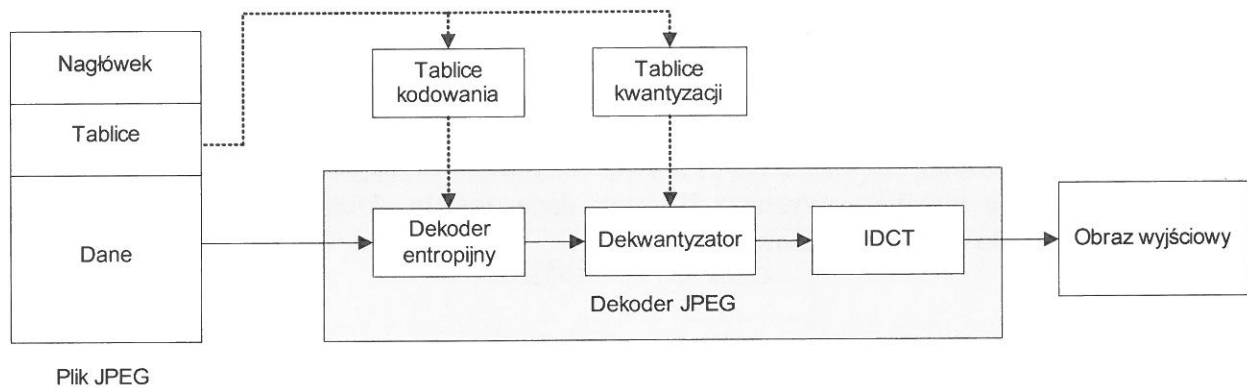
Odwrotna dyskretna transformacja kosinusowa dla F-obrazu wejściowego $F_{DCT}(u, v)$ jest określona za pomocą wyrażenia

$$x(m, n) = \sum_{v=0}^{N-1} \left[\sum_{u=0}^{M-1} F_{DCT}(u, v) \alpha(u) \cos\left(\frac{(2m+1)}{2M} \pi u\right) \right] \beta(v) \cos\left(\frac{(2n+1)}{2N} \pi v\right)$$

gdzie

$$\alpha(u) = \begin{cases} \sqrt{\frac{1}{M}}, & u = 0 \\ \sqrt{\frac{2}{M}}, & u = 1, \dots, M-1 \end{cases} \quad \beta(v) = \begin{cases} \sqrt{\frac{1}{N}}, & v = 0 \\ \sqrt{\frac{2}{N}}, & v = 1, \dots, N-1 \end{cases}$$

W przypadku dekodera obrazu JPEG wykorzystywana jest dla bloków o rozmiarze 8x8.

Rys 5: Uproszczony schemat blokowy dekodera w standardzie JPEG.

Kolejne etapy dekodowania obrazu w standardzie JPEG przedstawiają się następująco (Rys. 5):

1. Dekompresja danych za pomocą algorytmu Huffmana
2. Dekodowanie danych za pomocą algorytmu RLE.
3. Utworzenie bloków o rozmiarze 8x8 dla każdego z kanałów Y, U, V oraz wstawienie wartości wektorów do kolejnych macierzy metodą Zig-Zag począwszy od lewego górnego rogu, do prawego dolnego.
4. Wykonanie na każdym z bloków 8x8 operacji dekwantyzacji zdefiniowanej jako

$$F_{DCT}(m, n) = Z(m, n) \cdot Q(m, n)$$

gdzie

- $Z(m, n)$ – skwantowane wartości F-obrazu $f(m, n)$
- $Q(m, n)$ – tablica kwantyzacji dla danego kanału Y, U, V
- c - współczynnik kompresji obrazu (standardowo $c=1$)

Uwaga!

Tablice $Q(m, n)$ muszą być takie same jak podczas kodowania. Standard JPEG umożliwia podanie własnych tablic kwantyzacji, pod warunkiem ich zapamiętania. Inaczej dekompresja nie będzie możliwa albo będzie zawierała błędy. W przypadku kodowania stratnego należy zapamiętać również współczynnik c .

Dekwantyzacja składowej Y odbywa się w oparciu o tablicę kwantyzacji Q_Y , natomiast dekwantyzacja składowych U oraz V w oparciu o tablicę kwantyzacji Q_C (plik `tablice_kwantyzacji.mat`).

5. Na tak przygotowanych blokach o rozmiarze 8x8 można wykonać dwuwymiarową odwrotną dyskretną transformację kosinusową.
6. Połączenie wyników 2D IDCT dla bloków 8x8 w całość dla każdego z kanałów Y, U, V.
7. Przekształcenie modelu barwy YUV obrazu na model RGB zgodnie z zależnością (funkcja `rgb2ycbcr`).

$$\begin{bmatrix} Y \\ U \\ V \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 2.0257 & 1.8175 & 1.4018 \\ 0.4775 & -1.2699 & -0.714 \\ 0.9999 & 1.7718 & -0.0001 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} R \\ G \\ B \end{bmatrix}$$

gdzie:

- R, G, B odpowiednio składowa czerwona, zielona, niebieska,
- Y - składowa luminancji
- U - składowa chrominancji (różnica koloru niebieskiego),
- V - składowa chrominancji (różnica koloru czerwonego)

1. Wykonaj implementację dekodera formatu JPEG zgodnie z przedstawionym zarysem

Literatura

1. Wallace G. K., *The JPEG Still Picture Compression Standard*, IEEE Transactions on Consumer Electronics, December 1991,
<http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.176.7884&rep=rep1&type=pdf>
2. Gonzalez R. C., Woods R. E. *Digital Image Processing*, Pearson Education, New Jersey 2008,
3. Gonzalez R. C., Woods R. E., Eddins S. L. *Digital Image Processing Using Matlab*, Prentice Hall Education, 2004,
4. Zieliński T. P. *Cyfrowe przetwarzanie sygnałów. Od teorii do zastosowań.*, Wydawnictwa Komunikacji i Łączności, Warszawa 2005,
5. Drozdek A., *Wprowadzenie do kompresji danych*, Wydawnictwa Naukowo-Techniczne, Warszawa 2007,
6. Skarbek W. et al., *Multimedia. Algorytmy i standardy kompresji*, Akademicka Oficyna Wydawnicza PLJ, Warszawa 1998
7. Przelaskowski A., *Kompresja danych. Podstawy, Metody bezstratne, Kodery obrazów*, Wydawnictwo BTC, Warszawa 2005,
8. Levine J. *Programowanie plików graficznych w C/C++*, Wydawnictwo Translator s.c., Warszawa 1994,
9. Stranneby D., *Cyfrowe przetwarzanie sygnałów. Metody, Algorytmy, Zastosowania.*, Wydawnictwo BTC, Warszawa 2005,
10. Heim K. *Metody kompresji danych*, MIKOM, Warszawa 2000